

Statlig förvaltning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas 44 motionsyrkanden från de allmänna motions-tiderna 2007 och 2008. Motionerna avser frågor om myndigheterna och medborgarna, utnämning av styrelseledamöter, antalet myndigheter, regional myndighetsstruktur, opinionsbildande myndigheter, dröjsmål hos myndigheter, ansvar för offentliga tjänstemän, ansvarsnämnd inom JO, integritetsrevision, samverkan, samkörning av register, lagtolkning, spam, cookies och temporära Internetfiler, korruption och andra brott samt mångkulturell förvaltning.

Vissa andra motioner tar upp samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat i ett särskilt avsnitt.

Utskottet avstyrker samtliga motioner.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 16	5
Utskottets överväganden	6
Myndigheterna och medborgarna	6
Utnämning av styrelseledamöter	11
Antalet myndigheter	12
Regional myndighetsstruktur	14
Opinionsbildande myndigheter	15
Dröjsmål hos myndigheter	18
Ansvar för offentliga tjänstemän	20
Ansvarsnämnd inom JO	21
Integritetsrevision	23
Samverkan	24
Samkörning av register	26
Lagtolkning	27
Spam, cookies och temporära Internetfiler	29
Korruption och andra brott	30
Mångkulturell förvaltning	34
Motionsförslag behandlade i förenklad ordning	35
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	37
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	37
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Myndigheterna och medborgarna

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K223 yrkandena 1–3, 2007/08:K260, 2007/08:K335 i denna del, 2008/09:K250, 2008/09:K293, 2008/09:K359, 2008/09:K373 och 2008/09:K395.

2. Utnämning av styrelseledamöter

Riksdagen avslår motion 2007/08:K358.

3. Antalet myndigheter

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K231 yrkande 1, 2007/08:K287, 2007/08:K328 och 2007/08:K335 i denna del.

4. Regional myndighetsstruktur

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K276 yrkande 4, 2008/09:K284 och 2008/09:K348 yrkandena 1 och 2.

5. Opinionsbildande myndigheter

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K231 yrkande 2 och 2008/09:K310.

6. Dröjsmål hos myndigheter

Riksdagen avslår motion 2008/09:K273.

7. Ansvar för offentliga tjänstemän

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K223 yrkande 4 och 2008/09:K311.

8. Ansvarsnämnd inom JO

Riksdagen avslår motion 2007/08:K223 yrkande 5.

9. Integritetsrevision

Riksdagen avslår motion 2008/09:K343 yrkande 2.

10. Samverkan

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K329 i denna del, 2007/08:K335 i denna del, 2007/08:K337, 2008/09:K340 och 2008/09:K344.

11. Samkörning av register

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K247 och 2007/08:K329 i denna del.

12. Lagtolkning

Riksdagen avslår motion 2008/09:K251.

13. Spam, cookies och temporära Internetfiler

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K246 och 2008/09:K313.

14. Korruption och andra brott

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:K335 i denna del, 2007/08:K357 yrkandena 1 och 2 samt 2007/08:K417.

15. Mångkulturell förvaltning

Riksdagen avslår motion 2007/08:K335 i denna del.

16. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 10 mars 2009

På konstitutionsutskottets vägnar

Berit Andnor

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Andnor (s), Per Bill (m), Margareta Cederfelt (m), Morgan Johansson (s), Andreas Norlén (m), Stefan Tornberg (c), Yilmaz Kerimo (s), Helene Petersson i Stockaryd (s), Björn Leivik (m), Billy Gustafsson (s), Ingvar Svensson (kd), Marianne Berg (v), Phia Andersson (s), Annie Johansson (c), Mikael Johansson (mp), Karl Sigfrid (m) och Helena Bargholtz (fp).

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 16

Motion	Motionärer	Yrkanden
16. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning		
2007/08:K361	Birgitta Ohlsson (fp)	
2007/08:K392	Birgitta Ohlsson m.fl. (fp, mp, c, v)	5
2007/08:K416	Walburga Habsburg Douglas och Elisabeth Svantesson (båda m)	1
2007/08:U304	Barbro Westerholm och Birgitta Ohlsson (båda fp)	3
2007/08:So242	Lars Ohly m.fl. (v)	9
2007/08:So335	Lars Ohly m.fl. (v)	4
2008/09:K208	Helena Leander m.fl. (mp)	
2008/09:K353	Walburga Habsburg Douglas och Peder Wachtmeister (båda m)	

Utskottets överväganden

Myndigheterna och medborgarna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden som rör frågor om myndigheterna och medborgarna med hänvisning till pågående beredningsarbete i Regeringskansliet.

Motionerna

I motion 2007/08:K223 av Finn Bengtsson och Andreas Norlén (båda m) anføres att åtgärder bör vidtas för att skapa en attityd hos svenska myndigheter och tjänstemännen vid dessa om att de är till för medborgarna och inte tvärtom (yrkande 1). Vidare bör enligt motionärerna de svenska myndigheterna skärpa arbetet med att efterleva lagstiftningens intentioner om att medborgarna alltid ska ges ett korrekt bemötande vid sina kontakter med myndigheterna (yrkande 2). Motionärerna anser att det bör utarbetas en gemensam värdegrund för alla statliga myndigheter (yrkande 3).

I motion 2007/08:K260 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda s) anför motionärerna att det är viktigt att sätta användarna i fokus när man utformar tekniska lösningar hos myndigheter och i offentlig service. De tekniska systemen får inte begränsa människor utan måste vara ett hjälpmedel.

I motion 2007/08:K335 av Sven-Erik Österberg (s) begärs ett tillkännagivande om den framtida förvaltningspolitiken. Enligt motionären kan den offentliga förvaltningen på många sätt bidra till en hållbar tillväxt, bl.a. genom effektivisering av den egna verksamheten och genom mer flexibla tjänster till medborgare och företag. I motionen anføres att förvaltningen ska arbeta effektivt, rättssäkert och med respekt för människors lika värde samt att förvaltningen ska ha hög förmåga att ta till sig ny teknik och nya lösningar. Vidare anför motionären att statsförvaltningen måste vara effektiv och att alla resurser måste utnyttjas på bästa sätt. Motionären tar även upp frågor om en fortsatt utveckling av e-förvaltningen samt om en effektivare tillsyn för att se till att de regler som riksdag och regering har beslutat efterlevs. Vidare tas frågor upp om utvärdering av myndigheterna.

I motion 2008/09:K250 av Hans Hoff och Bo Bernhardsson (båda s) föreslås att myndigheterna återkommande arbetar med värdegrundsfrågor vid bemötandet av medborgarna.

I motion 2008/09:K359 av Göte Wahlström m.fl. (s) föreslås en analys av förändringar av förtroendemannaorganisationen i samhälleliga beslutsorgan innan ytterligare förändringar sker. I motionen anføres att den svenska demokratiutvecklingen har kännetecknats av medborgarinflytande genom

påverkansmöjligheter i beslutande organ. Medborgarsamverkan har ansetts angeläget för att skapa legitimitet för verksamheter och beslutsfattande. Enligt motionärerna har förändringar inom bl.a. Försäkringskassan liksom en ökad bolagisering och försäljning av statliga företag förändrat den svenska demokratiska modellen. Regeringen bör enligt motionärerna lägga fram förslag som utvecklar förtroendemannaorganisationen i samhälleliga beslutsorgan.

I motion 2008/09:K373 av Sten Bergheden (m) föreslås införandet av ett kompetensprov eller bevis på att tjänstemän vid kommuner och myndigheter besitter tillräckliga kunskaper om förvaltningslagen.

I motion 2008/09:K293 av Anita Brodén (fp) föreslås att det ska införas medborgaravtal. Enligt motionären innebär medborgaravtal ett tydliggörande av medborgarens rättigheter och skyldigheter samt samhällets ansvar och skyldigheter.

I motion 2008/09:K395 av Margareta Cederfelt och Curt Linderöth (båda m) föreslås att en tjänstegaranti införs i den statliga verksamheten. En tjänstegaranti är enligt motionärerna en konkret beskrivning av de tjänster som erbjuds. Det kan exempelvis handla om att en bygglovsansökan ska behandlas inom fjorton dagar eller att en ansökan om att servera livsmedel ska handläggas inom en vecka. Syftet med en tjänstegaranti ska enligt motionärerna vara att den ska tydliggöra och garantera en viss nivå på en tjänst.

Tidigare behandling

Konstitutionsutskottet har behandlat frågor om införande av medborgarkontrakt vid flera tillfällen, senast våren 2005 (bet. 2004/05:KU30). Utskottet vidhöll sina tidigare uttalanden i ämnet. Det tidigare uttalandet återfinns i betänkande 1997/98:KU21 i vilket utskottet behandlade ett motionsyrkande (fp) om införande av medborgarkontrakt. I motionen hänvisades till införande av medborgarkontrakt i Storbritannien. En anledning till att idén med medborgarkontrakt inte vunnit insteg i Sverige kunde enligt utskottets mening vara att Sverige i jämförelse med Storbritannien har en mer utvecklad lokal självstyrelse, av vilket följer uppfattningen att ansvaret för dålig eller utebliven service främst bör utkrävas på politisk väg. Utskottet uppmärksammade bl.a. att det inom sjukvården utvecklats olika s.k. vårdgarantier, dvs. rätt till viss service inom en viss tid, och att kommunallagstiftningen öppnat nya möjligheter till direkt medborgar- eller klientinflytande på driften av t.ex. daghem, skolor och vårdinrättningar. Utskottet fann mot den bakgrunden inget skäl att ändra sin inställning till medborgarkontrakt som den kommit till uttryck i ett betänkande hösten 1992 (bet. 1992/93:KU2), av vilket framgår att utskottet inte ansåg att ett tillkännagivande till regeringen i frågan var påkallat.

I betänkande 2006/07:KU12 avstyrkte utskottet motionsyrkanden om åtgärder för en stärkt medborgarmakt med hänvisning till att det inom olika områden pågår arbete i syfte att stärka medborgarnas inflytande.

Bakgrund

Regeringen redovisade i propositionen Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst (prop. 1997/98:136) riktlinjer för och krav på den framtida statliga förvaltningen. Propositionen antogs av en enig riksdag (bet. 1997/98:KU31, rskr. 1997/98:294–296). Utifrån de riktlinjer som angavs i propositionen beslutade regeringen 2000 om ett flerårigt förvaltningspolitiskt handlingsprogram, En förvaltning i demokratins tjänst – ett handlingsprogram (Justitiedepartementet 2000). I programmet presenterades dels de grundläggande värden och förutsättningar som enligt propositionen är vägledande, dels regeringens åtgärder för en långsiktig utveckling av förvaltningen. Bland regeringens åtgärder för bättre service till medborgare och företag ingick bl.a. en försöksverksamhet med servicedeklarationer i syfte att myndigheterna öppet ska redovisa sina åtaganden vad gäller service samt skapa en dialog med sina avnämare om hur servicen kan utvecklas. Under 2001 påbörjades en försöksverksamhet med serviceåtagande och servicedialog. Regeringen gav 15 statliga myndigheter och 6 försäkringskassor i uppdrag att delta. I försöksverksamheten låg att myndigheterna skulle utforma och offentliggöra ett serviceåtagande som gav tydlig, relevant och förpliktande information om deras tjänsteutbud och servicenivå, föra en servicedialog med användarna av tjänsterna samt integrera användarnas synpunkter i verksamhetsutvecklingen (prop. 2002/03:1 utg.omr. 2 bilaga 1 s. 13).

I budgetpropositionen för 2004 (prop. 2003/04:1 utg.omr. 2 avsnitt 5.5) lämnade regeringen en redovisning av detta arbete till riksdagen. Regeringen gjorde bedömningen att servicedialoger och serviceåtaganden är effektiva arbetsmetoder för att få till stånd en medborgarorienterad förvaltning och att arbetet bör fortsätta och även omfatta fler myndigheter som har nära och omfattande kontakter med medborgare och företag. Under 2004 hade Statens kvalitets- och kompetensråd i uppdrag att ge efterfrågestyrt stöd till myndigheterna när det gäller deras arbete med servicedialoger och serviceåtaganden (regleringsbrev 2003-12-18). Rådet skulle utveckla en vägledning med gemensamma riktlinjer för arbetet baserad bl.a. på erfarenheterna från försöksverksamheten. I februari 2005 presenterade rådet på sin hemsida den första versionen av vägledningen, Vägledning för brukardialoger – Steg till tjänsteutveckling (version 1). Rådet avsåg att publicera nya versioner efter hand som vägledningens innehåll och form utvecklades i samarbete med andra myndigheter.

Under 2003 genomförde Statskontoret en utvärdering av försöksverksamheten med servicedialoger och serviceåtaganden (Statskontoret 2003:9). Statskontoret föreslog bl.a. att termen brukardialoger skulle användas i stället för termen servicedialoger.

I budgetpropositionen för 2005 aviserade regeringen att 10 miljoner kronor skulle avsättas för en ny demokratisatsning 2006 (prop. 2004/05:1 utg.omr. 1 avsnitt 3.10.1). I satsningen skulle bl.a. ingå åtgärder för att stimulera ett ökat valdeltagande i de allmänna valen. I budgetpropositionen

anförde regeringen även att ett stort antal aktörer bidrar till att stärka demokratin (avsnitt 3.5.2). Bland annat framhöll regeringen att kommuner och landsting arbetar med att utveckla nya modeller för att involvera medborgarna i den demokratiska processen och att Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet ägnar en stor del av sin verksamhet åt demokrati-frågor.

I budgetpropositionen för 2007 anförde regeringen att ytterligare insatser för att underlätta respektive motverka hinder för människors deltagande och inflytande kunde komma att övervägas med utgångspunkt i de erfarenheter och kunskaper som samlats in bl.a. genom de försöksverksamheter som bedrivits inom ramen för 2006 års demokratiseringssatsning. Regeringen avsatte 2 miljoner kronor för uppföljning av demokratipolitiken (prop. 2006/07:1 utg.omr. 1 avsnitt 4.10.1).

I budgetpropositionerna för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 2 s. 43) och 2009 (prop. 2008/09 utg.omr. 2 s. 39) anfördes att de statligt anställda ska ha kunskap om och förståelse för grundläggande värden inom statsförvaltningen samt om rollen som statstjänsteman. I budgetpropositionen för 2009 (utg.omr. 2 s. 48 f.) anför regeringen att under 2009 kommer ett två-årigt projekt om offentligt etos i statsförvaltningen att börja förberedas. Projektet kommer att pågå under 2010 och 2011. Syftet är enligt regeringen att inspirera de statliga arbetsgivarna att med medborgare, verksamhet och personal i fokus verka för att öka allmänhetens förtroende för den statliga förvaltningen och även stärka förvaltningens effektivitet. De anställdas kunskaper om och förståelse för förvaltningens grundläggande värden och rollen som statstjänsteman ska stärkas.

I budgetpropositionen för 2009 (utg.omr. 2 s. 26) anfördes också att det är viktigt att klargöra var i förvaltningen ansvar ska utkrävas. Regeringen har bl.a. därför utfärdat myndighetsförordningen (2007:515), som tydliggör ledningsformer och ansvarsfrågor. Enligt förordningen, som trädde i kraft den 1 januari 2008, ska en förvaltningsmyndighet ledas av en myndighetschef, en styrelse eller en nämnd. Den som leder myndigheten ansvarar för verksamheten inför regeringen.

Inför ikraftträdandet av myndighetsförordningen har enligt budgetpropositionen ett omfattande arbete bedrivits i Regeringskansliet med att ta fram nya instruktioner för över 200 förvaltningsmyndigheter under regeringen och för att pröva vilken ledningsform som är den mest lämpliga för dessa. Arbetet har resulterat i att drygt 100 förvaltningsmyndigheter nu leds av en myndighetschef och att drygt hälften av dessa myndigheter har ett insynsråd. Ett sjuttioal myndigheter leds av en styrelse, varav hälften är universitet och högskolor, och knappt 50 förvaltningsmyndigheter leds av en nämnd.

Vidare anges i budgetpropositionen att Statskontoret på regeringens uppdrag har kartlagt myndigheternas ledningsformer och analyserat de förändringar som har genomförts i samband med myndighetsförordningens ikraftträdande (Statskontoret 2008:11).

I sitt slutbetänkande (SOU 2008:118 Styra och ställa – Förslag till en effektivare statsförvaltning) har Förvaltningskommittén föreslagit att det i en lag om statlig förvaltning erinras om att vissa gemensamma förutsättningar för all statlig verksamhet, som iakttagande av opartiskhet och saklighet samt en gemensam värdegrund, ska vara utgångspunkt för arbetet i den statliga förvaltningen. Enligt förslaget ska regeringen utforma den gemensamma värdegrunden för alla anställda i statsförvaltningen. Regeringen ska ge cheferna för de statliga förvaltningsmyndigheterna i uppdrag att se till att myndighetens anställda är väl förtrogna med den gemensamma värdegrunden. Den gemensamma värdegrunden bör dessutom enligt kommitténs förslag ingå i varje nyanställd statstjänstemans introduktionsutbildning. Regeringen ska ge cheferna för de statliga förvaltningsmyndigheterna i uppdrag att vid behov och som ett komplement även utforma en myndighetsanpassad värdegrund.

Förvaltningskommittén konstaterade i sitt slutbetänkande att de statliga myndigheterna och deras anställda ytterst arbetar på medborgarnas uppdrag. Sverige har en allmän värdegrund för de anställda i statsförvaltningen i form av grundlagarna, brottsbalken, förvaltningslagen, lagen om offentlig anställning, sekretesslagen, lagen om statsbudgeten och den föreslagna språklagen. Förvaltningskommittén anser att alla anställda i staten ska ha god kunskap om dessa författningar och förståelse för vad de innebär och kräver av dem som statstjänstemän. Ett sådant gemensamt värdegrundsdokument ska syfta till att sammanställa den redan existerande värdegrunden och att underlätta arbetet med att bevara och stärka denna.

Förvaltningskommitténs betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

För närvarande pågår beredning av Förvaltningskommitténs förslag till en effektivare statsförvaltning. Det arbetet bör enligt utskottet inte föregripas och det är därför inte påkallat med något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandena. Utskottet avstyrker motionerna 2007/08:K223 (m) yrkandena 1–3, 2007/08:K260 (s), 2007/08:K335 (s) i denna del, 2008/09:K250 (s), 2008/09:K293 (fp), 2008/09:K359 (s), 2008/09:K373 (m) och 2008/09:K395 (m).

Utnämning av styrelseledamöter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande som rör utnämning av styrelseledamöter i myndigheter och statliga bolag. Utskottet förutsätter att regeringen beaktar att styrelserna får en ändamålsenlig sammansättning.

Motionen

I motion 2007/08:K358 av Lars Johansson m.fl. (s) föreslås att regeringen när den utnämner styrelseledamöter i myndigheter och statliga bolag ska beakta att hela Sverige blir representerat. Enligt motionärerna är Västsverige dåligt representerat i statliga styrelser.

Bakgrund

Enligt 11 kap. 9 § regeringsformen (RF) tillsätts tjänst vid en domstol eller vid en förvaltningsmyndighet som lyder under regeringen av regeringen eller av en myndighet som regeringen bestämmer. Vid tillsättning av statlig tjänst ska avseende fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Bestämmelsen omfattar inte förordnande att inneha uppdrag, exempelvis uppdrag som ledamot av styrelse eller nämnd vid statlig myndighet (Erik Holmberg m.fl., Grundlagarna, andra upplagan 2006, s. 503).

Enligt 22 § myndighetsförordningen (2007:515) utses ledamöter i styrelser, nämnder och insynsråd av regeringen för en bestämd tid.

I Riksrevisionens rapport Styrelser med fullt ansvar (RiR 2007:25) anges att Riksrevisionens utgångspunkt är att processen för utnämning av styrelseledamöter bör vara transparent, dvs. att den är spårbar i efterhand. Riksrevisionen konstaterar att det saknas kriterier för val av ledamöter, utöver kravet på att ledamoten ska ha svenskt medborgarskap. Olika departement har olika tillvägagångssätt vid tillsättning av styrelseledamöter, och urvalet av ledamöter påverkas i relativt stor utsträckning av vilket kontaktnät som finns etablerat. Riksrevisionen anser att regeringen bör tydliggöra kompetenskrav och kriterier för val av styrelseledamöter.

I budgetpropositionen för 2009 (utg.omr. 2, s. 20) anförts beträffande Riksrevisionens rapport att den nya myndighetsförordningen väl hanterar flera av de problem som lyfts fram i granskningen. I myndighetsförordningen förtydligas t.ex. styrelsens verksamhetsansvar liksom kravet på arbetsordningens innehåll och ansvarsfördelningen mellan styrelse och myndighetschef. Som ett led i det fortsatta arbetet har ett nytt informationsmaterial tagits fram för att beskriva styrelsens och ledamotens ansvar och uppgifter. Samtliga styrelseledamöter har också bjudits in till en introduktion i samma syfte.

I statens ägarpolicy för statliga bolag (Regeringens skrivelse 2007/08:120) anges bl.a. att utgångspunkten för varje nominering av en styrelseledamot ska vara kompetensbehovet i respektive företags styrelse. Det är därför viktigt att styrelsens sammansättning är sådan att styrelsen alltid har sådan branschkunskap eller annan kompetens som är direkt relevant för företaget. Sammansättningen av varje styrelse ska enligt policyn också vara sådan att balans uppnås avseende bakgrund samt kompetensområde och erfarenhet. För att uppnå balans avseende könsfördelning är målsättningen att vardera kön ska vara minst 40 %.

Utskottets ställningstagande

Utskottet förutsätter att regeringen vid utnämningen av styrelseledamöter beaktar att styrelserna får en ändamålsenlig sammansättning och anser inte att det är påkallat med något tillkännagivande i frågan. Utskottet avstyrker motion 2007/08:K358 (s).

Antalet myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om en översyn av antalet myndigheter med hänvisning till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet.

Motionerna

I motion 2007/08:K231 av Cecilia Widegren (m) yrkande 1, motion 2007/08:K287 av Lisbeth Grönfeldt Bergman (m) och motion 2007/08:K328 av Björn Hamilton och Isabella Jernbeck (båda m) anförs att det behövs en översyn av antalet myndigheter. I motionerna anförs att det börjar stå klart för alltfler att det finns för många myndigheter. Bara under de senaste fyra åren har Sverige fått mer än 50 nya myndigheter. Färre myndigheter skulle enligt motionärerna förutom att spara pengar också göra den svenska byråkratin mindre oöverskådlig.

I motion 2007/08:K335 av Sven-Erik Österberg (s) tas frågor upp om en översyn av myndighetsstrukturen och om att antalet små myndigheter bör minskas.

Tidigare behandling

I betänkande 2004/05:KU14 behandlade utskottet frågan om myndighetsstrukturen och antalet myndigheter. Utskottet konstaterade att regeringen vidtagit åtgärder för att få till stånd en samlad redovisning av utvecklingen på området. Utskottet såg positivt på detta eftersom det skulle utgöra ett viktigt underlag för en diskussion om myndighetsstrukturen. Utskottet kon-

staterade även att Ansvarskommittén hade till uppgift att se över den nuvarande samhällsorganisationen, och i det ingick även att överväga hur samordningen av statliga myndigheters verksamhet på central nivå kan förbättras, t.ex. genom organisatorisk samordning eller sammanläggning. Enligt utskottets mening borde detta arbete inte föregripas. Utskottet avstyrkte motionerna.

I betänkande 2005/06:KU7 vidhöll utskottet vad det uttalat tidigare i fråga om antalet myndigheter.

Bakgrund

I Statskontorets rapport Statsförvaltningens utveckling 1990–2005 (2005:32) anges att myndigheterna under den senaste 15-årsperioden blivit färre men större.

I Förvaltningskommitténs delbetänkande Opinionsbildande verksamhet och små myndigheter (SOU 2007:107) dras den övergripande slutsatsen att det saknas starkt stöd för tesen att det skulle finnas påtagliga generella problem som beror på att myndigheter är små. Den tydligaste nackdelen som tycks gälla för de små myndigheterna i allmänhet är att de har relativt höga administrativa kostnader, främst för ekonomiadministration. Kommittén föreslår därför att regeringen vidtar åtgärder för att minska den administrativa bördan för de små myndigheterna genom att undanta dem från vissa regler. Dessutom föreslår kommittén åtgärder för att förbättra och effektivisera den administrativa servicen till små myndigheter, bl.a. genom att pröva möjligheten att inrätta s.k. myndighetshotell. För att säkerställa att det inte bildas några nya permanenta små myndigheter utan att det finns starka skäl, föreslår kommittén att regeringen inför en rutin som ska tillämpas när nya myndigheter bildas. I rutinen bör ingå att pröva om verksamheten ska vara ett statligt åtagande och om den kan bedrivas av en befintlig myndighet. Verksamheten bör också efter några år utvärderas inför ett ställningstagande till om verksamheten fortsatt ska bedrivas i myndighetsform, eller över huvud taget bedrivas inom ramen för det statliga åtagandet.

I Förvaltningskommitténs slutbetänkande (SOU 2008:118) konstateras att sedan mitten av 1990-talet har de statliga myndigheterna under regeringen blivit färre men större. Utvecklingen har fortsatt under varje år på 2000-talet. Kommittén bedömer att antalet myndigheter kommer att minska också under de kommande åren. Kommittén föreslår att regeringen systematiskt kartlägger myndighetsstrukturen på olika områden för att spåra eventuella överlappningar och målkonflikter.

I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 2 s. 7 f.) anförs att som ett led i arbetet med att förstärka och effektivisera den statliga förvaltningen har regeringen genomfört och inlett en rad organisationsförändringar. Antalet myndigheter har enligt propositionen minskat med 27 från den 1 januari 2007 till den 1 januari 2008. Under året har 32 myndig-

heter avvecklats och 5 har inrättats. En stor del av minskningen beror på att Arbetsmarknadsverket och de 20 länsarbetsnämnderna har avvecklats och ersatts av den nya myndigheten Arbetsförmedlingen.

Förvaltningskommitténs delbetänkande och slutbetänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Förvaltningskommitténs betänkanden är under beredning i Regeringskansliet, och utskottet avstyrker mot den bakgrunden motionerna 2007/08:K231 (m) yrkande 1, 2007/08:K287 (m), 2007/08:K328 (m) och 2007/08:K335 (s) i denna del.

Regional myndighetsstruktur

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om regional myndighetsstruktur med hänvisning till pågående beredningsarbete.

Motionerna

I motion 2007/08:K276 av Agneta Berliner m.fl. (fp) yrkande 4 begärs att statens regionala myndighetsstruktur så långt det är möjligt ska samordnas med de framtida regionbildningarna. Att Sveriges geografiska indelning behöver ses över visas enligt motionärerna tydligt av att de statliga myndigheterna mycket sällan följer länens indelning utan har byggt upp sin egen organisation utifrån sina egna behov. Myndigheternas organisation följer inte varandras, vilket försvårar kontakten dem emellan och mot den lokala och regionala nivån.

I motion 2008/09:K284 av Lars Wegendal m.fl. (s) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör ge sina myndigheter i uppdrag att avvakta med sina omorganisationer tills frågan om statens organisering med anledning av Ansvarskommitténs betänkande har behandlats.

I motion 2008/09:K348 av Håkan Juholt (s) begärs ett tillkännagivande om att slutsatserna från Ansvarskommittén ska beaktas vid regeringens styrning av myndigheterna (yrkande 1). Vidare begär motionären ett tillkännagivande om att regeringen omedelbart bör ge de nationella myndigheterna i uppdrag att avvakta omstruktureringar till dess att Ansvarskommitténs slutsatser getts en politisk behandling. (yrkande 2)

Bakgrund

Ansvarskommittén, som hade i uppdrag att se över strukturen och uppgiftsfördelningen inom samhällsorganisationen, lämnade i februari 2007 sitt slutbetänkande Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10).

I betänkandet beskrevs att det huvudsakliga uppdraget bestått i att analysera dagens samhällsorganisation och bedöma om det krävs förändringar av uppgiftsfördelning och struktur för att klara de utmaningar som de offentliga verksamheterna i framtiden kommer att ställas inför. Kommittén hade ägnat särskild uppmärksamhet åt vikten av ett medborgarperspektiv och behovet av likvärdighet. Mycket av kommitténs analysarbete hade rört sektoriseringen och dess problem. I fokus för ansträngningarna att åstadkomma ett mer tvärsektoriellt arbetssätt stod enligt kommittén den regionala samhällsnivån, och kommittén föreslog en ny regional samhällsorganisation med tydligare roller och uppgiftsfördelning och en gemensam regionindelning för staten och den kommunala sektorn. Vad gäller regional utveckling skilde kommittén ett utvecklingsuppdrag av självstyrelsekaraktär från ett mer renodlat statligt myndighetsuppdrag. Som en följd av detta föreslogs att landstingen ersätts av direktvalda regionkommuner med ett sammanhållet ansvar för regional utveckling och hälso- och sjukvård. Samtidigt får enligt förslaget nya länsstyrelser, som statens företrädare i länet, i uppdrag att samordna statliga verksamheter, bedriva tillsyn och redovisa tvärsektoriella kunskapsunderlag till regeringen. Kommittén framhöll att en förutsättning för dessa reformer är en ny, gemensam läns- och regionkommunindelning med väsentligt färre enheter än i dag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det inte finns skäl att nu föreslå några sådana åtgärder som föreslås i motionerna, utan anser att den fortsatta beredningen av Ansvarskommitténs betänkande bör avvaktas. Utskottet avstyrker motionerna 2007/08:K276 (fp) yrkande 4, 2008/09:K284 (s) och 2008/09:K348 (s) yrkandena 1 och 2.

Opinionsbildande myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om förbud mot myndigheters opinionsbildande verksamhet med hänvisning till pågående beredningsarbete.

Motionerna

I motion 2007/08:K231 Cecilia Widegren (m) yrkande 2 och i motion 2008/09:K310 av Fredrik Schulte (m) begärs att myndigheters opinionsbildande verksamhet ska stoppas eller förbjudas. I motionerna anförs att myndigheter har fått otydliga uppdrag. Gränsen mellan politik och förvaltning har alltmer suddats ut. Det är slöseri med skattemedel att myndigheterna ägnar sig åt opinionsbildande verksamhet. Ansvaret för opinionsbildning i ett demokratiskt samhälle ska inte vara en statlig uppgift utan ligga hos enskilda människor, intresseorganisationer, partier, massmedier etc.

Tidigare behandling

Frågan om myndigheters opinionsbildande verksamhet har tidigare behandlats av utskottet, senast våren 2007 (bet. 2006/07:KU12). Utskottet anförde att opinionsbildande åtgärder som myndigheter vidtar i vissa fall kan vara ett mer ändamålsenligt styrmedel än regler, och utskottet utgick från att myndigheterna i sådana sammanhang iakttar regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet. Utskottet angav att regeringen har tillsatt en utredning med bl.a. uppgiften att granska och ompröva myndigheters opinionsbildande verksamhet. Det står regeringen, om den anser det påkallat, fritt att ändra myndigheternas arbetssätt. Mot bakgrund av det anförda ansåg utskottet att det inte fanns behov av något tillkännagivande till regeringen i frågan och avstyrkte motionerna.

Förvaltningskommittén

Förvaltningskommittén anför i sitt delbetänkande (SOU 2007:107 Opinionsbildande verksamhet och små myndigheter) att informationsverksamhet, inklusive sådan som är av opinionsbildande karaktär, ska som all verksamhet inom myndigheterna bedrivas med iakttagande av saklighet och opartiskhet. Det finns vissa generella bestämmelser i lagar och förordningar som behandlar myndigheternas informationsverksamhet. Bestämmelserna i förvaltningslagen, verksförordningen och den nya myndighetsförordningen är dock allmänt hållna och reglerar inte särskilt opinionsbildande verksamhet. Närmare bestämmelser om informationsverksamhet finns i myndigheternas instruktioner och regleringsbrev.

Förvaltningskommittén har kartlagt förekomsten av opinionsbildande verksamhet hos ett antal statliga myndigheter med varierande uppgifter. I detta arbete har kommittén definierat opinionsbildande verksamhet som en extern informationsaktivitet riktad mot allmänheten i syfte att aktivt påverka dess kunskaper, attityder eller beteenden i en avsedd riktning. Av de 50 myndigheter som omfattas av Förvaltningskommitténs undersökning uppgår satsningarna på informationsverksamhet till ca 900 miljoner kronor för 2006. Av detta har sådan verksamhet som bedömts vara av opinionsbildande karaktär av kommittén uppskattats till ca 300 miljoner kronor.

Exempel på områden för opinionsbildande verksamhet där myndigheterna gör större ekonomiska satsningar är rekryterings-, trafiksäkerhets- och energisparinformation.

Förvaltningskommittén har även undersökt förekomsten av artiklar som författats av myndighetschefer och publicerats på debattsidorna i Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Göteborgs-Posten och Sydsvenska Dagbladet. Antalet publicerade artiklar uppgår till ca 600, fr.o.m. januari 1997 t.o.m. oktober 2007. Antalet publicerade artiklar per år har stigit sedan i mitten av 1990-talet men har sjunkit sedan 2005.

Förvaltningskommittén anser det vara värdefullt och berikande att myndighetsföreträdare, likaväl som myndighetsanställda i allmänhet, deltar i den offentliga debatten. Anställda i myndigheter har enligt den grundlagsstadgade yttrandefriheten samma rätt att offentligt uttrycka uppfattningar som alla andra medborgare.

Förvaltningskommittén kunde konstatera att myndigheternas informationsverksamhet, och i synnerhet vad som uppfattats som opinionsbildande verksamhet, har varit omdiskuterad sedan 1940-talet. Ett gemensamt drag i denna diskussion gäller vilken information som är att betrakta som opinionsbildande eller ej, något som kan variera utifrån olika betraktares uppfattningar respektive värderingar. Någon skarp gränsdragning mellan olika typer av informationsverksamhet är därmed svår att göra. Snarare handlar det om att placera vad som anses vara olika slag av opinionsbildande verksamheter längs en glidande skala. Placeringar längs denna skala är en bedömningsfråga i det enskilda fallet, snarare än något som kan mätas med en objektiv måttstock.

Enligt Förvaltningskommitténs mening är begränsningar av myndigheternas opinionsbildande verksamhet först och främst en styrningsfråga. Förvaltningskommittén föreslår att myndigheternas instruktioner där det är befogat preciseras och avgränsas i syfte att öka, minska eller på annat sätt inrikta den enskilda myndighetens informationsuppdrag, inklusive dess opinionsbildande verksamhet.

Förvaltningskommittén anser även att den organisatoriska formen för opinionsbildande verksamhet i statlig regi bör övervägas med hänsyn till verksamhetens karaktär. I de fall man av något skäl inte önskar placera verksamheten i en existerande myndighet, bör man välja att inrätta en tillfällig myndighet inom ramen för kommittéväsendet. Det kan t.ex. gälla fall där verksamheten i något visst avseende är kontroversiell, då den berör flera myndigheter respektive icke-statliga organisationer eller då verksamheten är av tillfällig karaktär. På så sätt kan den opinionsbildande verksamheten bedrivas på ett tidsbegränsat mandat och med precisa anvisningar. I kontroversiella frågor bör den opinionsbildande verksamheten även stödjas av ett rådgivande organ med parlamentarisk eller på annat sätt pluralistisk sammansättning. I politiskt kontroversiella frågor som står inför ett avgörande, anser kommittén det vara särskilt problematiskt att bedriva opinionsbildande verksamhet i myndighetsform, inklusive i kom-

mittéform. I sådana fall är det kommitténs rekommendation att inte använda myndighetsformen över huvud taget, utan opinionsbildning är då en fråga för politiska partier och intresseorganisationer.

Förvaltningskommitténs delbetänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Förvaltningskommitténs delbetänkande om bl.a. myndigheters opinionsbildande verksamhet är under beredning i Regeringskansliet. Utskottet anser att den fortsatta beredningen inte bör föregripas och avstyrker motionerna 2007/08:K231 (m) yrkande 2 och 2008/09:K310 (m).

Dröjsmål hos myndigheter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om frågor kring dröjsmål hos myndigheter med hänvisning till pågående utredningsarbete.

Motionen

I motion 2008/09:K273 av Sven Yngve Persson (m) tas frågan upp om ersättning för ekonomiska förluster på grund av långsam myndighetshandling. Enligt motionären är det orimligt att enskilda näringsidkare under en oskäligt lång tid kan förhindras driva verksamhet för att en myndighet är senfärdig. Det är därför, enligt motionären, rimligt att en myndighet som dröjer oskäligt länge med beslut ska vara skadeståndsskyldig för de uteblivna intäkterna under den period som förseningen varar.

Tidigare behandling

I betänkande 2004/05:KU14 behandlade utskottet ett flertal motioner om dröjsmål hos myndigheter, varvid utskottet avsåg motionerna. Utskottets förslag föranledde en reservation av m, fp, kd, c och mp. Reservanterna ansåg att det i en rättsstat är viktigt att medel står till buds som garanterar den enskilde medborgarens rätt till en säker och snabb handläggning av ett ärende. Detta var enligt deras mening särskilt angeläget vad gäller fall av myndighetsutövning mot den enskilde. Den enskildes ställning gentemot den offentliga förvaltningen borde därför stärkas. Medborgaren borde ha möjlighet att utkräva ansvar på juridisk väg. Det kan ske t.ex. genom införande av en s.k. dröjsmålstalan, vilket skulle ge den enskilde en möjlighet att i domstol få prövat om ett förvaltningsärende onödigt uppehålls hos den myndighet som har att fatta beslut i ärendet. Reservanterna hänvisade också till Fri- och rättighetskommitténs förslag om att en generell möjlighet till talan mot den offentliga förvaltningens underlåtenhet att avgöra

ärenden borde införas i svensk rätt (SOU 1994:117). Ytterligare ett sätt att stärka den enskildes ställning gentemot det offentliga kunde enligt reservanterna vara att införa en ordning med straffavgift för myndigheter som inte korrigerar sina egna misstag inom en angiven tidsrymd. Riksdagen biföll reservationen våren 2005 (rskr. 2004/05:153).

I betänkande 2006/07:KU12 behandlade utskottet ett motionsyrkande om dröjsmålstalan mot myndigheter. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med hänsyn till att riksdagen hade gett regeringen till känna att den borde lägga fram förslag till åtgärder avseende myndigheters handläggningstider och dröjsmål.

Bakgrund

Utredningen om förtursförklaring har avlämnat ett betänkande, Förtursförklaring i domstol (SOU 2008:16). Det finns enligt betänkandet exempel på fall där handläggningstiden i domstol varit oskäligt lång. Parterna har i dag mycket begränsade möjligheter att under förfarandet vidta någon åtgärd för att påskynda handläggningen. Däremot finns det enligt betänkandet i svensk nationell rätt numera goda möjligheter till kompensation för långsam handläggning. Utredningen bedömer emellertid att det för flertalet parter, så länge ett rättsligt förfarande pågår, torde vara mer angeläget att kunna vidta någon åtgärd för att avhjälpa ett pågående dröjsmål än att i efterhand få kompensation. Enbart gottgörelse, företrädesvis i form av ett skadeståndsbelopp som utbetalas i efterhand, ersätter inte nödvändigtvis i realiteten de olägenheter som dröjsmålet orsakat. Partens rätt till domstolsprövning inom skälig tid har inte heller efterlevts, även om parten på grund av gottgörelsen inte längre kan anses vara utsatt för en kränkning. Det är också enligt utredningen mer rationellt att använda begränsade allmänna medel till att förebygga dröjsmål än att i efterhand ersätta parterna för de olägenheter som dröjsmålet har orsakat. Behovet av att dels tillmötesgå parternas önskemål, dels åstadkomma ett bättre resursutnyttjande talar enligt utredningen för att utöka möjligheten att påskynda handläggningen i enskilda fall. En sådan möjlighet för den enskilde kan motiveras även utifrån Europarättsliga utgångspunkter. Det säkraste sättet att uppfylla de förpliktelser som följer av Europakonventionen är att tillhandahålla såväl påskyndande som kompenserande rättsmedel när rätten till domstolsprövning inom skälig tid har kränkts eller riskerar att kränkas. Utredningen bedömer att en generell möjlighet att klaga på långsam handläggning i domstol bör införas. Ett berättigat klagomål föreslås leda till att det mål eller ärende klagomålet avser får en s.k. förtursförklaring.

Enligt direktiven till Förvaltningslagsutredningen (dir. 2008:36) ska utredningen bl.a. ta ställning till vilka åtgärder som kan vidtas för att komma till rätta med alltför långa handläggningstider hos myndigheterna. I direktiven anges bl.a. att handläggningen av förvaltningsärenden alltid ska ske skyndsamt. I direktiven anges att riksdagen har tillkännagett som sin mening att regeringen bör lägga fram förslag till åtgärder avseende myndig-

heters handläggningstider och dröjsmål och att det i tillkännagivandet bl.a. anförs att det i en rättsstat är viktigt att medel står till buds som garanterar den enskilde medborgarens rätt till en säker och snabb handläggning av ett ärende, särskilt i fall som avser myndighetsutövning mot någon enskild. Den enskildes ställning gentemot den offentliga förvaltningen bör därför stärkas. Enligt direktiven krävs, för att Sveriges åtaganden enligt artikel 6.1 i Europakonventionen ska vara uppfyllda, att prövningen sker inom skälig tid även i första instans. Sverige har vidare enligt vad som anges i direktiven en skyldighet enligt artikel 13 i konventionen att tillhandahålla ett effektivt rättsmedel mot bl.a. långsam handläggning. Även dessa frågor ska enligt direktiven ingå i översynen av förvaltningslagen. I detta sammanhang ska utredaren bl.a. beakta de förslag som lämnats i betänkandet Förtursförklaring i domstol (SOU 2008:16).

Utredningen ska slutredovisa sitt uppdrag senast den 31 mars 2010.

Utskottets ställningstagande

Förvaltningslagsutredningen ska bl.a. ta ställning till vilka åtgärder som kan vidtas för att komma till rätta med alltför långa handläggningstider hos myndigheterna. Mot bakgrund av detta avstyrker utskottet motion 2008/09:K273 (m).

Ansvar för offentliga tjänstemän

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om ansvar för offentliga tjänstemän och anser inte att det finns skäl att föreslå något tillkännagivande.

Motionerna

I motion 2007/08:K223 av Finn Bengtsson och Andreas Norlén (båda m) yrkande 4 anförs att ansvar på ett tydligt sätt bör kunna utkrävas av en enskild tjänsteman om inte lagarna och en överenskommen värdegrund följs i enskilda fall. För att ett system med värdegrunder ska fungera måste enligt motionen möjligheter till lämpliga repressalier diskuteras. Repressaliernas funktion ska dock enligt motionärerna vara sekundär till ett väl genomfört värdegrundsarbete, och de bör vara förbehållna särskilt flagranta fall.

I motion 2008/09:K311 av Fredrik Schulte (m) föreslås ett system motsvarande näringsförbud för offentliga tjänstemän som grovt åsidosatt de skyldigheter som åligger dem i deras tjänst. Enligt motionären blir påföljden för en offentlig tjänsteman som grovt åsidosatt sina åligganden uppsägning, men det finns också många exempel där påföljden i stället blir omplacering och där vederbörande fortsätter med ett otillbörligt agerande.

Likaså är det enligt motionären inte otänkbart att en tjänsteman som sagts upp från sin tjänst kan få motsvarande ställning i en annan kommun eller myndighet. En person som i sin egenskap av offentliganställd grovt åsidosatt sina skyldigheter vid myndighetsutövning bör enligt motionären kunna beläggas med ett tidsbestämt förbud att inneha offentliga tjänster.

Bakgrund

Enligt 14 § första stycket lagen (1976:580) om offentlig anställning får en arbetstagare, som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter sina skyldigheter i anställningen, meddelas disciplinpåföljd för tjänsteförseelse. Är felet med hänsyn till samtliga omständigheter ringa, får någon påföljd inte meddelas. Enligt 15 § är disciplinpåföljder varning och löneavdrag.

Av lagen (1986:436) om näringsförbud framgår bl.a. att näringsförbud ska, om det är påkallat från allmän synpunkt, meddelas den som i egenskap av enskild näringsidkare grovt åsidosatt vad som ålegat honom eller henne i näringsverksamhet och därvid gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa. Näringsförbud får meddelas även i vissa andra situationer. Den som är underkastad näringsförbud får bl.a. inte driva näringsverksamhet.

Utskottets ställningstagande

Det finns möjlighet att meddela statliga tjänstemän disciplinpåföljd, och statliga tjänstemän kan dömas till ansvar för tjänstefel enligt bestämmelser om detta i brottsbalken. Därutöver kan uppsägning eller avskedande komma i fråga. Utskottet anser inte att det finns skäl att föreslå något tillkännagivande i de frågor som tas upp i motionerna och avstyrker motionerna 2007/08:K223 (m) yrkande 4 och 2008/09:K311 (m).

Ansvarsnämnd inom JO

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om att införa en ansvarsnämnd inom Riksdagens ombudsmän mot bakgrund av de befohender som en ombudsman har enligt JO-instruktionen.

Motionen

I motion 2007/08:K223 av Finn Bengtsson och Andreas Norlén (båda m) yrkande 5 föreslås att det inom Riksdagens ombudsmän inrättas en ansvarsnämnd som ska kunna ge tjänstemän erinran eller varning. Nämnden bör ha Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd som förebild.

Bakgrund

Enligt 6 § lagen (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän (JO-instruktionen) avgör en ombudsman ärenden genom beslut, i vilka ombudsmannen kan uttala sig om en åtgärd av en myndighet eller en befattningshavare strider mot lag eller annan författning eller annars är felaktig eller olämplig. En ombudsman får även göra uttalanden som avser att främja en enhetlig och ändamålsenlig rättstillämpning. Vidare får en ombudsman väcka åtal om en befattningshavare har åsidosatt vad som åligger denne i tjänsten.

Om en befattningshavare har gjort sig skyldig till fel, som kan beivras genom disciplinärt förfarande, får en ombudsman göra en anmälan till den som har befogenhet att besluta om disciplinpåföljd. En ombudsman har även möjlighet att göra en anmälan till den som har befogenhet att besluta om återkallelse av legitimation eller behörighet att utöva yrke inom bl.a. hälso- och sjukvården. Om en ombudsman anser det vara påkallat att en befattningshavare avskedas eller avstängs från sin tjänst på grund av brottslig gärning eller grov eller upprepad tjänsteförseelse, får ombudsmannen göra en anmälan till den som har befogenhet att besluta om en sådan åtgärd.

Enligt 7 § JO-instruktionen får en ombudsman föra talan vid domstol om ändring av en myndighets beslut om disciplinansvar, avskedande eller avstängning från tjänst. Motsvarande befogenhet finns vad gäller en myndighets beslut i ärende om disciplinansvar för bl.a. någon som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen.

Enligt 5 kap. 3 § första stycket hälso- och sjukvårdslagen får den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen åläggas disciplinpåföljd. Detta får ske om han eller hon uppsåtligen eller av oaktsamhet inte fullgör skyldigheter enligt vissa angivna skyldigheter enligt lagen eller någon annan föreskrift som är av direkt betydelse för säkerheten i vården. Enligt andra stycket är disciplinpåföljd varning eller erinran.

Utskottets ställningstagande

Det framgår av JO-instruktionen att en ombudsman får väcka åtal mot en befattningshavare som bl.a. har åsidosatt vad som åligger honom eller henne i tjänsten. En ombudsman kan vidare göra en anmälan till den som har befogenhet att meddela disciplinpåföljd eller, vad gäller viss personal, till den som har behörighet att återkalla legitimation eller behörighet. En ombudsman kan även enligt JO-instruktionen anmäla en befattningshavare till den som har befogenhet att besluta om avsked eller avstängning från tjänst. Mot denna bakgrund anser utskottet inte att det är påkallat att införa en ansvarsnämnd inom Riksdagens ombudsmän och avstyrker motion 2007/08:K223 (m) yrkande 5.

Integritetsrevision

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om att införa integritetsrevisioner med hänvisning till pågående beredningsarbete.

Motionen

I motion 2008/09:K343 av Camilla Lindberg (fp) yrkande 2 föreslås att det ska införas integritetsrevisioner. Enligt motionären kan integritetsrevisioner av den statliga verksamheten förstärka en integritetsreform. Internationellt verksamma revisionsföretag utför redan integritetsrevisioner. Genom att ge uppdraget åt externa granskare ökar man enligt motionären granskningens oberoende och trovärdighet.

Tidigare behandling

Utskottet avstyrkte hösten 2008 (bet. 2008/09:KU1) ett motionsyrkande om att inrätta en integritetsombudsman med hänvisning till att utskottet inte ville föregripa regeringens fortsatta beredning av integritetsfrågor, främst Integritetsskyddskommitténs betänkande.

Bakgrund

Integritetsskyddskommittén överlämnade sitt delbetänkande Skyddet för den personliga integriteten – Kartläggning och analys (SOU 2007:22) och sitt slutbetänkande Skyddet för den personliga integriteten – Bedömningar och förslag (SOU 2008:3) till regeringen i mars 2007 respektive januari 2008.

Integritetsskyddskommitténs delbetänkande innehåller en bred kartläggning och analys av sådan lagstiftning som rör den personliga integriteten. I slutbetänkandet lämnade kommittén förslag om en komplettering av regeringsformen med ett nytt stadgande av innebörden att varje medborgare är skyddad gentemot det allmänna mot intrång som sker i hemlighet eller utan samtycke och som i betydande mån innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Vidare föreslog kommittén att det i brottsbalken förs in en bestämmelse om olovlig fotografering. Enligt kommittén bör regeringen årligen lämna information till riksdagen om utvecklingen på integritetsskyddsområdet. Datainspektionens roll bör breddas och utvecklas och, om utvecklingen ger anledning härtill, bör en nämnd eller ett råd med uppgift att vaka över integritetsskyddet på hela samhällsområdet.

Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Grundlagsutredningen anser i sitt betänkande (SOU 2008:125) att det är angeläget att grundlagsskyddet för den personliga integriteten förstärks. Ett skydd för den personliga integriteten i linje med Integritetsskyddskommitténs förslag bör införas i regeringsformen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den fortsatta beredningen av Integritetsskyddskommitténs betänkande och Grundlagsutredningens betänkande inte bör föregripas och avstyrker motion 2008/09:K343 (fp) yrkande 2.

Samverkan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om samverkan mellan myndigheter med hänvisning till behandlingen av en proposition om förenklad samverkan enligt samtjänstlagen.

Motionerna

I motion 2007/08:K329 av Lena Olsson (v) föreslås en översyn av regelverket för att underlätta för de statliga myndigheterna att samarbeta. Motionären anför att regelverket bör ses över för att få en acceptabel service även för landsbygdens befolkning. Det handlar enligt motionären inte bara om Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Skatteverket utan även om polisen. Polisen i landsbygdskommunerna är lika viktig som i större tätorter. Att samlokalisera dessa myndigheter skulle enligt motionären spara både tid och pengar.

I motion 2007/08:K335 av Sven-Erik Österberg (s) föreslås bl.a. att regeringen ska ta initiativ för att samordna enskilda myndigheters lokala service till medborgare och företag och inrätta förvaltningsgemensamma lokala servicekontor, i första hand i mindre orter och i storstädernas förorter.

I motion 2007/08:K337 av Marie Engström (v) begärs ett tillkännagivande om omstrukturering av myndigheterna och om inrättande av servicekontor. Motionären anför att det finns flera exempel på förslag till omstruktureringar som innebär neddragningar på mindre orter och en ökad lokalisering till storstadsområdena. Att upprätta servicekontor i en del kommuner är enligt motionären bra, men ibland sker omläggningar så snabbt att medarbetare, privatpersoner och företagare känner att de kommer i kläm.

I motion 2008/09:K340 av Ann-Kristine Johansson och Per Svedberg (båda s) föreslås en samordning av lokala myndigheters kontakt med medborgarna genom gemensamma myndighetsmottagningar där den enskilde kan möta alla de myndigheter som hanterar våra skyddsnet. Motionärerna anför att den enskilde, t.ex. en person som är långtidssjukskriven, förutom arbetsgivare, fack och företagshälsovård måste ha kontakt med ett flertal

olika myndigheter, såsom Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och socialtjänsten. Motionärerna föreslår också en lotsfunktion som hjälper människor som har behov av stöd från flera myndigheter.

I motion 2008/09:K344 av Lena Olsson (v) begärs ett tillkännagivande om statliga servicecentrum. Enligt motionären måste dessa centrum ha en lägsta kvalitets- och kompetensnivå; ett viktigt syfte är att olika befattningshavare kan svara på frågor även för andra verksamheter än den egna. Ett mål ska enligt motionären vara att en besökare inte ska lämna ett servicecentrum utan att ha fått ett svar eller en vägledning om hur han eller hon ska förfara för att få sitt problem löst. Det ska även enligt motionären finnas krav på en lokalt vald styrelse i samband med etableringen av ett statligt servicecentrum, där styrelsens ordförande väljs av kommunen och de skilda lokala intressenterna ska inneha en majoritet av platserna i styrelsen.

Bakgrund

Lagen (2004:543) om samttjänst vid medborgarkontor ersatte den i stort sett likalydande lagen (1997:297) om försöksverksamhet med samttjänst vid medborgarkontor, som i sin tur ersatte lagen (1994:686) om försöksverksamhet med medborgarkontor. Lagen tillkom ursprungligen för att möjliggöra för kommuner att inrätta kommunala medborgarkontor, där statliga tjänster skulle utföras.

Den första lagen, lagen (1994:686) om försöksverksamhet med medborgarkontor, gav kommunerna möjlighet att för andra huvudmäns, t.ex. statliga myndigheters, räkning utföra förvaltningsuppgifter som inte innefattade myndighetsutövning. Genom avtal kunde kommunerna åta sig att utföra uppgifter som ankom på staten, allmän försäkringskassa eller landsting.

Efter att frågan om myndighetsutövning utretts vidare infördes genom lagen (1997:297) om försöksverksamhet med samttjänst vid medborgarkontor möjligheten att avtala om myndighetsutövning. Genom denna lag gjordes också möjligheten att överföra uppgifter ömsesidig. Statliga myndigheter, försäkringskassor, kommuner och landsting gavs således samma möjlighet att överlåta utförandet av uppgifter till en annan huvudman och att åta sig uppgifter för en annan huvudmans räkning. När det gäller uppgifter som innefattar myndighetsutövning begränsades möjligheten till överföring till vissa, i lagen uppräknade, uppgifter.

År 2004 permanentades lagstiftningen genom lagen (2004:543) om samttjänst vid medborgarkontor (STL).

I 1 § STL finns en regel om att statliga myndigheter, en kommun eller ett landsting får avtala om att för varandras räkning utföra vissa uppgifter. Enligt bestämmelsen får de avtala om att för varandras räkning lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda och i övrigt handlägga enklare förvaltningsärenden med de begränsningar som anges i lagen.

Regeringen har den 4 december 2008 beslutat en lagrådsremiss om förenklad samverkan enligt samtjänstlagen.

I lagrådsremissen föreslås att lagen (2004:543) om samtjänst vid medborgarkontor ska ändras. Enligt nuvarande bestämmelser måste det s.k. samtjänstavtalet innehålla bl.a. information om varje enskild handläggare i samtjänsten. Vidare krävs regeringens godkännande för att avtalet ska bli gällande och för att senare gjorda justeringar av det ska bli giltiga. Endast gynnande eller neutrala beslut får fattas i samtjänsten. I fråga om förvaltningsuppgifter som innefattar myndighetsutövning är endast sådana uppgifter som räknas upp i lagen tillåtna. Nuvarande ordning sägs innebära att samverkan enligt lagen är omständlig och möjligheterna att samverka begränsade. Lagrådsremissen innehåller förslag som syftar till att förenkla hanteringen av samtjänstavtal och att underlätta samverkan enligt lagen.

Förslagen i lagrådsremissen innebär bl.a. att kravet på regeringens godkännande tas bort, liksom kravet på att handläggare ska anges med namn i avtalet. De innebär vidare att begränsningarna av vilka typer av beslut som får fattas av handläggarna tas bort. Lagrådsremissen innehåller också förslag som innebär att begränsningarna av vilka förvaltningsuppgifter, som innefattar myndighetsutövning, som får förekomma i samtjänst på det statliga området tas bort ur lagen och förs över till en ny förordning.

Regeringen har därefter till riksdagen överlämnat proposition 2008/09:123 Förenklad samverkan enligt samtjänstlagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det till riksdagen har överlämnats en proposition om förenklad samverkan enligt samtjänstlagen, som kommer att beredas i utskottet, och mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionerna 2007/08:K329 (v) i denna del, 2007/08:K335 (s) i denna del, 2007/08:K337 (v), 2008/09:K340 (s) och 2008/09:K344 (v).

Samkörning av register

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om samkörning av register med hänvisning till genomförd lagstiftning.

Motionerna

I motion 2007/08:K247 av Ulf Berg (m) begärs en översyn av möjligheterna att samköra register för Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen. Varje dag tvingas Försäkringskassan enligt motionären att skicka hem åtta av tio besökare för att hämta specifikationer som behövs vid exempelvis ansökningar om bostadstillägg till pensionärer. Just nu genomför Försäkringskassan, Skatteverket och Arbetsförmedlingen ett över-

gripande reformarbete för att öka effektiviteten och servicen. För att det ska bli enklare för dessa myndigheter att hantera ärenden och fatta beslut är det enligt motionären mycket viktigt att se över möjligheten för myndigheterna att samköra vissa register.

I motion 2007/08:K329 Lena Olsson (v) föreslås bl.a. att reglerna för hur sekretessbelagda uppgifter och personuppgifter hanteras över myndighetsgränser ses över.

Bakgrund

Av 1 kap. 2 och 3 §§ sekretesslagen framgår att sekretess gäller såväl mot enskilda som mot andra myndigheter. Sekretess gäller även inom olika verksamhetsgrenar inom en myndighet. Syftet med sekretessen mellan myndigheter är i första hand att värna om den enskildes integritet (prop. 1979/80 del A s. 90, bet. 1979/80:KU37 s. 12).

I proposition 2007/08:160 Utökad elektroniskt informationsutbyte föreslogs lagändringar för att möjliggöra ett utökad elektroniskt informationsutbyte mellan vissa myndigheter. Förslagen avsåg Migrationsverket, Försäkringskassan, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten, Statens pensionsverk, Centrala studiestödsnämnden, Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassorna och kommunernas socialnämnder. Förslagen syftade enligt propositionen till att minska de felaktiga utbetalningarna från välfärdssystemen och att öka effektiviteten vid myndigheterna. Ett sådant utbyte förväntades enligt propositionen även leda till förbättrad service till enskilda och en ökad förutsebarhet för enskilda beträffande de uppgifter som byts mellan myndigheter. Utskottet tillstyrkte förslagen i betänkande 2008/09:KU2. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag, och lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2009.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att riksdagen nyligen har beslutat om lagändringar för att möjliggöra ett utökad elektroniskt informationsutbyte. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionerna 2007/08:K247 (m) och 2007/08:K329 (v) i denna del.

Lagtolkning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett motionsyrkande om kvalitetssäkring av länsstyrelsernas arbetsuppgifter för att uppnå en likvärdig ärendehantering.

Motionen

I motion 2008/09:K251 av Sten Bergheden (m) föreslås att det ska införas någon form av kvalitetssäkring av länsstyrelsernas arbetsuppgifter så att inte företag och privatpersoner ska behöva vara utlämnade till enskilda tjänstemäns godtycke. Enligt motionären tolkas t.ex. bestämmelserna om strandskydd olika i olika län. I motionen anges att i vissa län får man bygga vindkraftverk i känsliga miljöer, men att man i likartade fall inte får det. Det är enligt motionären inte acceptabelt att liknande ansökningar tolkas godtyckligt efter hur en tjänsteman eller grupp av tjänstemän tolkar lagar och regler.

Bakgrund

I 3 § myndighetsförordningen (2007:515) anges att myndighetens ledning ansvarar för verksamheten inför regeringen och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt och de förpliktelser som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, att den redovisas på ett tillförlitligt och rättvisande sätt samt att myndigheten hushållar väl med statens medel.

I 1 kap. 9 § regeringsformen stadgas att domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. I 11 kap. 7 § regeringsformen anges att ingen myndighet, ej heller riksdagen eller en kommuns beslutande organ, får bestämma hur en förvaltningsmyndighet i ett i särskilt fall ska besluta i ett ärende som rör myndighetsutövning mot en enskild eller en kommun eller som rör tillämpning av lag.

Av 22 § förvaltningslagen (1986:223) framgår att ett beslut av en myndighet får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot och beslutet kan överklagas. Enligt 22 a § överklagas beslut hos allmän förvaltningsdomstol.

Utskottets ställningstagande

I regeringsformen finns bestämmelser om att myndigheter ska beakta allas likhet inför lagen och iaktta saklighet och opartiskhet. Myndigheternas ledning ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande rätt. Myndigheters beslut kan i de flesta fall överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Riksdagens ombudsmän utövar tillsyn över tillämpningen av lagar och andra författningar i offentlig verksamhet. Utskottet avstyrker mot den bakgrunden motion 2008/09:K251 (m).

Spam, cookies och temporära Internetfiler

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om spam, cookies och temporära Internetfiler.

Motionerna

I motion 2007/08:K246 av Tomas Eneroth (s) och motion 2008/09:K313 av Eliza Roszkowska Öberg (m) begärs en översyn av offentlig verksamhets skydd mot skräppost (spam). Enligt motionärerna har en allt större del av utrymmet för elektronisk kommunikation tagits i anspråk av skräppost. Det finns i dag funktionella filter mot en stor del av skräpposten. I offentlig verksamhet får dessa dock inte användas. Myndigheter ska enligt gällande regler betrakta alla e-postmeddelanden som inkomna handlingar som ska diarieföras och sparas.

I motion 2008/09:K313 begärs dessutom en översyn av om skräppost, s.k. cookies och temporära Internetfiler ska anses som allmänna handlingar. Det är enligt motionären inte rimligt att dessa är allmänna handlingar. Vilka webbsidor en myndighetsperson besöker i sin tjänsteutövning ska exempelvis enligt motionären inte betraktas som ett allmänintresse.

Tidigare behandling

Utskottet har i betänkande 2005/06:KU7 avstyrkt ett motionsyrkande om hanteringen av spam vid myndigheter med hänvisning till att det finns en myndighet (Verket för förvaltningsutveckling, Verva) som har till uppgift att ge vägledning om spamhantering för myndigheter. Utskottet har även i betänkande 2004/05:KU14 avstyrkt motionsyrkanden om spam hos myndigheter. Utskottet noterade att det redan pågår ett omfattande arbete inom området IT och förvaltning, bl.a. med att utveckla 24-timmarsmyndigheten och myndigheternas hantering av s.k. spam.

Bakgrund

I rättsfallet RÅ 1999 ref. 18 har Regeringsrätten funnit att datalagrade meddelanden, s.k. cookiefiler respektive global/historikfiler hos myndigheter är allmänna handlingar.

Av 5 § förvaltningslagen (1986:223) framgår att myndigheterna ska se till att det är möjligt för enskilda att kontakta dem med hjälp av telefax och elektronisk post och att svar kan lämnas på samma sätt.

Statskontoret har publicerat en vägledning för myndigheternas spamhantering (2005:5 Myndigheternas spamhantering – En vägledning kring rättsliga frågor). I vägledningen anges att det inte är förenligt med 5 § förvaltningslagen att rutinemässigt stänga ute e-post från en ”svartlistad” server med ett notoriskt rykte som spridare av spam. Med vissa undantag har

det hittills enligt vägledningen varit regel att spam och virus skickas via förfalskade avsändaradresser. Den juristgrupp som ställt sig bakom vägledningen bedömer att det är en acceptabel skyddsåtgärd att avvisa sådana meddelanden med hänvisning till att det internationellt standardiserade protokollet för e-post anger att den sändande e-postservern vid kontakt med en mottagande e-postserver måste presentera sig med sitt korrekta namn, som går att kontrollera i domännamnssystemet. I alla de fall där e-post inte avvisas utanför myndighetsgränsen blir e-posten en inkommen handling. Spam kan dock enligt vägledningen kategoriseras som en handling av tillfällig eller ringa betydelse för myndighetens verksamhet och kan därför gallras med stöd av Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att Statskontoret har tagit fram en vägledning för myndigheternas spamhantering. Utskottet anser inte att det finns skäl att föreslå något tillkännagivande i de frågor som tas upp i motionerna och avstyrker motionerna 2007/08:K246 (s) och 2008/09:K313 (m).

Korruption och andra brott

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden som rör frågor om korruption och andra brott vid myndighetsutövning.

Motionerna

I motion 2007/08:K357 av Christer Nylander (fp) yrkande 1 föreslås att det ska genomföras en kampanj för att upplysa om korruption och mutbrott. Enligt motionären bör regeringen ta initiativ till en kraftfull och långvarig kampanj riktad mot hela den offentliga sektorn för att upplysa om korruption och mutbrott. I motionen hänvisas till två rapporter från Riksrevisionen och en skrift som tagits fram av Sveriges Kommuner och Landsting i samarbete med Finansdepartementet.

I yrkande 2 föreslår motionären att det införs ett system för s.k. whistleblowers i offentligt sektor. Motionären anför att i USA har runt 75 % av företagen ett internt system för att underlätta för medarbetare att anonymt anmäla misstankar om mutbrott. Även inom offentlig verksamhet behöver enligt motionen ett system införas för att underlätta för anonyma s.k. whistleblowers.

I motion 2007/08:K335 av Sven-Erik Österberg (s) tas frågan om nolltolerans mot korruption upp.

I motion 2007/08:K417 av Margareta Cederfelt (m) tas frågor upp om att öka säkerheten och tryggheten för tjänstemän vid myndighetsutövning. I motionen anföras att Brottsförebyggande rådet i flera undersökningar har

kartlagt omfattningen av otillåten påverkan, såsom hot, våld och trakasserier som syftar till att påverka tjänstemäns yrkesutövning. Så många som 12 % av tjänstemännen som ingår i studierna har utsatts för allvarliga trakasserier, hot och våld. Den otillbörliga påverkan utförs av enskilda individer och olika former av grupperingar. Det är enligt motionären angeläget att åtgärder snarast vidtas för att öka säkerheten och tryggheten för tjänstemännen.

Bakgrund

Korruption

Riksrevisionen har granskat vilka åtgärder som regeringen samt vissa utvalda myndigheter och statliga bolag har vidtagit för att skydda den statliga verksamheten mot korruption, särskilt mutor och annan otillbörlig påverkan. Resultatet har redovisats i granskningsrapporten Skydd mot korruption i statlig verksamhet (RiR 2006:8).

Riksrevisionens bedömning är att skyddet mot förekomst av mutor och annan otillbörlig påverkan inte står i paritet med riskerna vid ett antal särskilt utsatta myndigheter och bolag. Riksrevisionen bedömer att orsakerna till att skyddet mot korruption är svagt i de granskade organisationerna är dels att ledningarnas avståndstagande från korruption inte omsatts i konkret handling, dels otydligheter i regelverk och direktiv som anger ledningarnas ansvar.

Vidare anför Riksrevisionen i rapporten att regeringens åtgärder för att skydda myndigheterna och bolagen mot korruption är för allmänt hållna. Flera myndigheter och bolag har inte uppfattat att det finns ett krav på att verksamheten har ett bra skydd. Riksrevisionens bedömning är därför att risken för förtroendeskada gör det nödvändigt att överväga en tydligare reglering och mer uttalad styrning.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att överväga att

- förtydliga gällande regelverk så att det framgår att ledningen för en statlig verksamhet har ett klart uttalat ansvar för att skydda verksamheten mot korruption,
- ge ledningarna för statlig verksamhet i uppdrag att genomföra riskanalyser som innefattar risk för korruption, vilket exempelvis kan göras genom att ägardirektiv för statliga bolag och myndigheternas instruktioner förtydligas samt
- fastställa att i de fall ett statligt ägt bolag bedöms som särskilt riskutsatt ska ledningens uttalande om bolagets interna kontroll också innefatta vilka åtgärder man vidtagit för att säkerställa att verksamheten har ett gott skydd mot korruption.

I betänkande 2006/07:KU5 behandlas Riksrevisionens styrelses redogörelse 2005/06:RRS29 angående skyddet mot korruption i statlig verksamhet. Utskottet ansåg att frågor om korruption i statlig verksamhet givetvis måste tas på största allvar. Utskottet redogjorde för att det sedan Riksrevi-

sionen avgivit sin rapport i ärendet ankom på regeringen att redovisa för riksdagen vilka åtgärder den vidtagit med anledning av rapporten. Regeringen har i budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1) redovisat vissa åtgärder som redan vidtagits och uppgett att det pågår ett arbete med att ta fram förslag till en ny förordning i syfte att förtydliga ansvaret för intern styrning och kontroll inom myndigheterna. När det gäller statligt ägda bolag redogjorde regeringen för åtgärder som har vidtagits inom ramen för statens ägarstyrning. Utskottet konstaterade att regeringen har redovisat att det läggs ned ett viktigt arbete på frågorna. Utskottet utgick från att detta arbete fortsätter och föreslog att redogörelsen skulle läggas till handlingarna.

Av 4 § myndighetsförordningen (2007:515), som trädde i kraft den 1 januari 2008, framgår bl.a. att myndighetens ledning ska säkerställa att det vid myndigheten finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt.

I sin granskningsrapport Oegentligheter inom bistånd (RiR 2007:20) anför Riksrevisionen att granskningen visar att Sida är medvetet om att korruption och andra oegentligheter är ett problem och att Sida har sökt organisera ett skydd via kontrakt och en del kontrollåtgärder. Dessa åtgärder har dock visat sig vara otillräckliga.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Finansdepartementet har 2006 gemensamt tagit fram en skrift som behandlar frågor om mutor och jäv (Om mutor och jäv – En vägledning för offentligt anställda). Den vänder sig till förtroendevalda och anställda i kommuner och landsting samt anställda vid statliga myndigheter. Syftet med skriften anges vara att påminna om olika risker för korruption och jäv, att erbjuda en enkel översikt över gällande regelsystem och att ge ett underlag för arbetsplatsdiskussioner i dessa frågor. Vidare anges att bakgrunden till skriften är att det är angeläget att återkommande påminna de förtroendevalda och offentligt anställda i offentlig verksamhet om vikten av att iaktta stor försiktighet i alla sammanhang där muta/bestickning eller jäv kan misstänkas.

Meddelarfrihet

Det är i viss utsträckning möjligt att straffritt lämna normalt sekretessbelagda uppgifter för publicering i tryckt skrift, radio, tv eller teknisk upptagning. Denna meddelarfrihet är reglerad i 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen. En anmälan till polisen om mutbrott blir däremot en allmän handling hos polisen. En anmälan kan dock komma att omfattas av sekretessbestämmelser i 5 kap. sekretesslagen. Dessa bestämmelser gäller sekretess med hänsyn främst till intresset av att förebygga och beivra brott.

Brott mot tjänstemän

I brottsbalken finns olika brottstyper som kan vara aktuella när det gäller våld eller hot mot tjänstemän. Bland annat kan nämnas misshandel, våld, hot och förgripelse mot tjänsteman, olaga hot, olaga tvång, ofredande, för-

tal och förolämpning, skadegörelse och åverkan och brott mot medborgerskapsfrihet. Polismyndigheterna har ansvaret för att utreda brott. Den öppna polisen och Säpo har till stora delar olika ansvarsområden. Personskyddsverksamheten hos säkerhetspolisen omfattar bevaknings- och säkerhetsarbete som avser den centrala statsledningen, kungafamiljen och utländsk diplomatisk personal eller som har samband med statsbesök eller liknande händelser. Säpos verksamhet för författningsskydd har till uppgift att förebygga och avslöja hot mot rikets inre säkerhet. Med detta avses olaglig verksamhet som syftar till att med våld, hot eller otillbörligt tvång ändra vårt statsskick, förmå politiska organ eller myndigheter att fatta beslut i en viss riktning eller hindra den enskilde medborgaren från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har genomfört en kartläggning av förekomsten av trakasserier, hot, våld och annan otillåten påverkan mot personal inom rättsväsendet och inom andra tillsyns- och kontrollmyndigheter. Brå avlämnade i december 2005 rapporten Otillåten påverkan riktad mot myndighetspersoner – Från trakasserier, hot och våld till amorös infiltration (Brå-rapport 2005:18). I rapporten redovisas en undersökning av förekomsten av allvarliga trakasserier och hot samt våldssituationer och otillbörliga erbjudanden riktade mot tjänstemän i kontroll- och rättskedjan.

Brå och Utvecklingsrådet (numera Rådet för partsgemensamt stöd inom det statliga avtalsområdet, Partsrådet) har gett ut en handbok för myndigheter om att förebygga trakasserier, hot, våld och korruption.

Brå och Partsrådet har dessutom gemensamt utvecklat en webbplats om hot på jobbet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att SKL och Finansdepartementet har gett ut en vägledning för offentligt anställda om mutor och jäv. Det har också genomförts en kartläggning av brott och annan otillbörlig påverkan mot personal inom rättsväsendet och tillsyns- och kontrollmyndigheter. Brå och Partsrådet har dessutom tagit fram en handbok för att förebygga trakasserier, hot, våld och korruption. Anställda vid statliga myndigheter har möjlighet att inom ramen för meddelarfriheten lämna uppgifter om missförhållanden vid myndigheter för publicering. Den 1 januari 2008 har myndighetsförordningen trätt i kraft, och den reglerar ansvaret för intern styrning och kontroll hos myndigheterna. Utskottet noterar att det bedrivs arbete för att förebygga korruption och andra brott i samband med myndighetsutövning. Mot den bakgrunden finner inte utskottet skäl att föreslå något tillkännagivande och avstyrker motionerna 2007/08:K357 (fp) yrkandena 1 och 2, 2007/08:K335 (s) i denna del och 2007/08:K417 (m).

Mångkulturell förvaltning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett förslag om mångkulturell förvaltning med hänvisning till pågående arbete med denna fråga.

Motionen

I motion 2007/08:K335 av Sven-Erik Österberg anförts att en ökad mångkulturell och mångkulturell kompetens är viktig inom den offentliga förvaltningen. Det bör enligt motionären göras fortsatta satsningar på högre praktisk förvaltningsutbildning som riktar sig till personer med utländsk bakgrund. Försöket med avidentifierade ansökningshandlingar bör enligt motionären följas upp och vid behov kompletteras med ytterligare insatser.

Bakgrund

Statskontoret har på uppdrag av regeringen utvärderat försöksverksamheten med avidentifierade ansökningshandlingar och en studie om rekrytering med mångfaldsperspektiv. Statskontoret har hösten 2008 publicerat en rapport om detta, Mångfaldsperspektiv i rekryteringen – En utvärdering av försöket med avidentifierade ansökningar och studien om rekrytering med mångfaldsperspektiv (2008:14). Enligt rapporten ansåg flera försöksmyndigheter att den anonyma informationen räckte för att göra ett urval. Ingen av myndigheterna tyckte sig dock ha sett någon skillnad i vilka som valdes ut till intervju i förhållande till när de använder sina vanliga rekryteringsmetoder. Däremot krävde försöket att kravprofilerna för de olika befattningarna utvecklades. De blev tydligare och mer detaljerade. De rekryteringsstöd som användes bidrog också till mer strukturerade ansökningar, som blev lättare att jämföra. Rekryteringsprocessen blev mer tidskrävande än tidigare, eftersom urvalet kom att genomföras i två steg. Dessutom tog utformningen av kravprofiler och frågeformulär längre tid. Ingen av myndigheterna redovisade planer på att fortsätta med avidentifierad rekrytering. Statskontoret kunde, mot bakgrund av svårigheter i samband med utvärderingen, inte dra några entydiga slutsatser om respektive methods värde för att öka mångfalden i rekryteringen. Försöket och mångfaldsstudien har ändå lett till flera värdefulla erfarenheter. Positiva aspekter av metoden med avidentifierade ansökningshandlingar är exempelvis lika möjligheter att kallas till intervju för kvinnor och personer med utländsk bakgrund, att sökande har en tilltro till metoden, att den anonyma informationen räckte för att göra ett urval och att urvalsprocessen blev mer kompetensbaserad och mer saklig. Det finns dock enligt rapporten även negativa aspekter, exempelvis en uppskattad ökad tidsåtgång hos myndigheterna, att myndigheterna inte noterat någon skillnad i urvalet till intervju och att det finns flera problem i det praktiska genomförandet. Myndigheternas erfarenheter har enligt rapporten visat att metoden med avidentifierade

ansökningshandlingar ännu inte är ett färdigutvecklat verktyg. Om metoden ska användas även i fortsättningen bör man fortsätta utvecklingsarbetet och bl.a. hantera problemen med genomförandet. Det krävs också enligt rapporten fortsatta uppföljnings- och utvärderingsinsatser.

I budgetpropositionen för 2009 (prop. 2008/09:1 utg.omr. 2 s. 42 f.) anges att regeringens mål är att den etniska och kulturella mångfalden bland de anställda i staten ska öka på alla nivåer. Målet följs framför allt upp med statistik över hur stor andel av de statsanställda som har utländsk bakgrund. Vidare anförs att ett av de högst prioriterade målen i den myndighetsgemensamma strategin (Strategi för den statliga arbetsgivarpolitiken 2007–2010, Utmaningar) är att statliga verksamheter ska präglas av integration och mångfald. Arbetsgivarverket har enligt propositionen i bred samverkan med de statliga arbetsgivarna tagit fram och utvecklat en mångfaldsstrategi. Mångfald definieras som den blandning av bakgrund och kompetens som har betydelse för arbete, kvalitet och kundorientering. Strategin, benämnd Inkluderande synsätt – en strategi för mångfald i staten, utgör ett verktyg för myndighetscheferna. Strategin lyfter fram sex områden som arbetet behöver fokusera på för att skapa arbetsplatser med en ökad öppenhet för och ett bättre tillvaratagande av mångfald. Arbetet med att införliva strategin skulle påbörjas hösten 2008 genom att information ges till samtliga myndighetschefer.

Utskottets ställningstagande

Av budgetpropositionen för 2009 framgår att det bedrivs arbete med syfte att öka den etniska och kulturella mångfalden bland de anställda i staten. Vidare framgår att Arbetsgivarverket har tagit fram och utvecklat en mångfaldsstrategi och att arbetet med att implementera den skulle påbörjas hösten 2008. Utskottet anser att det är viktigt att detta arbete fortsätter och att det följs upp av regeringen, men anser inte att det behövs något tillkännagivande i frågan. Utskottet avstyrker motion 2007/08:K335 (s) i denna del.

Motionsförslag behandlade i förenklad ordning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Motionerna

Flera av de nu aktuella motionerna rör frågor som utskottet har behandlat under innevarande mandatperiod i betänkande 2006/07:KU12. Det gäller vegetarisk och vegansk mat, HBT-frågor, flaggning med EU-flaggan och alkoholfri representation.

Utskottets ställningstagande

Vad gäller de motionsyrkanden som rör ovan nämnda frågor har enligt utskottet inga nya omständigheter tillkommit som föranleder utskottet att omvärdera tidigare ställningstaganden. Utskottet avstyrker motionerna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:K223 av Finn Bengtsson och Andreas Norlén (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att skapa en attityd hos alla svenska myndigheter, enligt vilken det är tydliggjort för alla tjänstemän som representerar desamma att de är till för medborgarna och inte tvärtom.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att våra svenska myndigheter bör skärpa arbetet med att efterleva lagstiftningens intentioner när det gäller att alltid ge ett korrekt bemötande vid kontakterna med enskilda medborgare.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en gemensam värdegrund för alla statliga myndigheter, gällande kontakten med allmänheten, bör utarbetas och att arbetet bör tillåta så många tjänstemän som möjligt att vara delaktiga i processen och dess slutliga förankring.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvar i framtiden på ett tydligt sätt bör kunna utkrävas av en enskild tjänsteman om inte lagarna och den överenskomna värdegrunden efterlevs i ett enskilt fall.
5. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om att en särskild granskningsfunktion inom ramen för riksdagens ombudsmannaorganisation, med möjligheter till klander via beslut från en ansvarsnämnd, bör inrättas.

2007/08:K231 av Cecilia Widegren (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en översyn med syfte att fortsätta att minska antalet myndigheter och ämbetsverk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stoppa myndigheters politiska opinionsbildande arbete.

2007/08:K246 av Tomas Eneroth (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av offentlig verksamhets skydd mot spam.

2007/08:K247 av Ulf Berg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att samköra register mellan särskilda myndigheter.

2007/08:K260 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sätta användaren i fokus när man utformar tekniska lösningar på myndigheter och i offentlig service.

2007/08:K276 av Agneta Berliner m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att statens regionala myndighetsstruktur så långt det är möjligt samordnas med de framtida regionbildningarna.

2007/08:K287 av Lisbeth Grönfeldt Bergman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det stora antalet myndigheter i Sverige.

2007/08:K328 av Björn Hamilton och Isabella Jernbeck (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av översyn av statliga myndigheter.

2007/08:K329 av Lena Olsson (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av regelförenklingar för att underlätta för de statliga verkens möjlighet att sinsemellan samarbeta i landets alla kommuner.

2007/08:K335 av Sven-Erik Österberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om den framtida förvaltningspolitiken.

2007/08:K337 av Marie Engström (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om myndigheters omstrukturering och inrättande av servicekontor.

2007/08:K357 av Christer Nylander (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kampanj mot korruption i offentlig verksamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om system för s.k. whistle-blowers i offentlig sektor.

2007/08:K358 av Lars Johansson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att regeringen i sin utnämning av styrelser ger ökad tyngd åt att hela Sverige ska vara representerat i statliga verk och styrelser samt statliga bolag.

2007/08:K361 av Birgitta Ohlsson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att offentliga inrättningar i Sverige ska vara skyldiga att erbjuda vegetarisk och vegansk mat när så efterfrågas.

2007/08:K392 av Birgitta Ohlsson m.fl. (fp, mp, c, v):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompetens i HBT-frågor hos personal vid statliga myndigheter.

2007/08:K416 av Walburga Habsburg Douglas och Elisabeth Svantesson (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att EU-flaggan ska användas på alla offentliga byggnader jämte den svenska flaggan.

2007/08:K417 av Margareta Cederfelt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka säkerheten och tryggheten för tjänstemän vid myndighetsutövning.

2007/08:U304 av Barbro Westerholm och Birgitta Ohlsson (båda fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kunskaps- och bemötandefrågor om homosexuella, bisexuella och transpersoners situation hos nyckelgrupper inom den offentliga sektorn.

2007/08:So242 av Lars Ohly m.fl. (v):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas med uppdrag att utreda förutsättningarna för en alkoholfri offentlig representation.

2007/08:So335 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en särskild HBT-förordning innehållande konkreta och utvärderingsbara mål för att avskaffa diskrimineringen av HBT-personer i statsförvaltningen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09:K208 av Helena Leander m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om alkoholfri representation.

2008/09:K250 av Hans Hoff och Bo Bernhardsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samhällets myndigheter återkommande bör arbeta med värdegrundsfrågor vid bemötandet av medborgarna.

2008/09:K251 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utföra tätare jämförelser mellan hur de olika länsstyrelserna utför sitt uppdrag för att åstadkomma en mer likvärdig ärendehantering oavsett var man bor i landet.

2008/09:K273 av Sven Yngve Persson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ersättning för ekonomiska förluster på grund av långsam myndighetshandling.

2008/09:K284 av Lars Wegedal m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en samordning av statliga myndigheters omorganisering.

2008/09:K293 av Anita Brodén (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett medborgaravtal.

2008/09:K310 av Fredrik Schulte (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbjuda myndigheters och verks opinionsbildning i partipolitiskt kontroversiella frågor.

2008/09:K311 av Fredrik Schulte (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att införa ett system motsvarande näringsförbud för tjänstemän inom offentlig sektor som grovt åsidosätter de skyldigheter som åligger dem i deras tjänst.

2008/09:K313 av Eliza Roszkowska Öberg (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om spam, cookies och andra temporära Internetfiler.

2008/09:K340 av Ann-Kristine Johansson och Per Svedberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att medborgarnas kontakt med olika myndigheter underlättas.

2008/09:K343 av Camilla Lindberg (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa integritetsrevisioner.

2008/09:K344 av Lena Olsson (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om statliga servicecentrum.

2008/09:K348 av Håkan Juholt (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vid regeringens styrning av myndigheterna ska de i motionen beskrivna slutsatserna från Ansvarskommittén beaktas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen omedelbart bör ge nationella myndigheter i uppdrag att avvakta vidare omstruktureringar till dess att Ansvarskommitténs viktiga slutsatser givits en seriös politisk behandling.

2008/09:K353 av Walburga Habsburg Douglas och Peder Wachtmeister (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om användandet av EU-flaggan vid statliga offentliga byggnader.

2008/09:K359 av Göte Wahlström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av analys av genomförd förändring av förtroendemannaaorganisationen i samhälleliga beslutsorgan innan ytterligare förändringar sker.

2008/09:K373 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa någon form av kompetensprov och bevis som visar att en tjänsteman besitter tillräckliga kunskaper i förvaltningslagen.

2008/09:K395 av Margareta Cederfelt och Curt Linderöth (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en tjänstegaranti i den statliga verksamheten.